

Velika noč

Velika noč je največji in najstarejši krščanski praznik. Kristjani se na ta praznik spominjajo Kristusovega vstajenja od mrtvih. Jezusa Kristusa so **križali na veliki petek, tretji dan** po tem (na nedeljo) pa je **vstal od mrtvih** (ponoči oz. zgodaj zjutraj). Po krščanskem pojmovanju naj bi z vstajenjem odrešil svet, zato je bila **tista noč res velika** (od tu izhaja ime praznika).

Velika noč je prvo nedeljo po prvi polni pomladanski luni.

KAJ SIMBOLIZIRAJO VELIKONOČNI SIMBOLI ?

- **VELIKONOČNI ZVONOVI:**
- v veliki večini evropskih držav cerkveni zvonovi v katoliških cerkvah nehajo zvoniti na veliki četrtek pred veliko nočjo. Včasih so ljudje rekli, da gredo zvonovi v Rim. Zvonovi nato utihnejo vse do velike sobote v znak spomina na Jezusovo trpljenje in smrt.

V soboto zjutraj začnejo spet zvoniti in s tem oznanjajo Jezusovo vstajenje.

VELIKONOČNI POST IN VELIKONOČNA NEDELJA

- **VELIKONOČNI POST:**

- veliki petek je najstrožji postni dan in marsikje so se postili še na veliko soboto. Danes večina katoličanov na veliki petek zooli ne ie mesa (mesni post).

- **VELIKONOČNA NEDELJA:**

- je zelo družinski dan ali dan praznične zbranosti, saj se na enem mestu ob velikonočni jedači in pijači zberejo prav vsi člani družine.

SIMBOLIKA VELIKONOČNIH JEDI

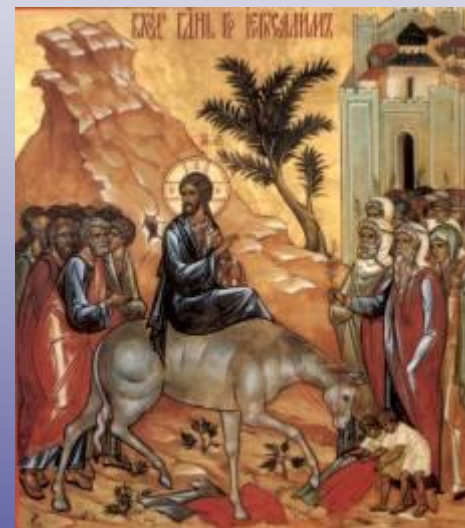
- velikonočna jajca (pirhi) - simbol vstajenja ali kaplje krvi
- hren - žebli
- potica – trnova krona
- velikonočna šunka – Kristusovo telo

Vesele Velikonočne Praznike

CVETNA NEDELJA, TUDI OLJČNA NEDELJA

Imenuje pa se tudi cvetnica in je zadnja nedelja pred velikonočjo, ko krščanski verniki nosijo k blagoslovu **v butare ali v šope** povezano **spomladansko zelenje**. Praznik predstavlja spomin na palmove veje, ki so jih ljudje lomili in **postlali kot preprogo pred Jezusom, ko je ta prijahal na oslici v Jeruzalem** in doživel navdušen sprejem (Judje so ga imeli za odrešenika, ki jih bo rešil rimskega suženjstva) .

Verjetno pa je obredje povezano tudi z zelo staro šego, ko so ljudje zbirali 'sveto' rastlinje, ki naj bi varovalo pred strelo in drugimi ujмами, pospeševalo pa tudi rast, plodnost in odganjalo zle sile ter bolezni.

Zelenje, povezano v šope (cvetoči dren, brin, borovnica, rdeča omela...), ki ga verniki, nosijo k blagoslovu, nosi v Sloveniji različna imena:

- **butarica**, butara – Ljubljana in okolica
- **presnec** – Prekmurje
- **fašine** (v šop povezane oljčne vejice) – slov. Istra
- **beganica** – Gorenjska
- **hebanca** – Bohinj
- **žegen** ali leseni – Dolenjska
- **drenek** – Bela krajina

Posebnost so **ljubljske butarice**.

V njih je malo pravega zelenja (le šop brinja ali vejica ciprese ali pušpana).

Značilnost so pobarvani (rdeča, modra, bela, rumena ali roza), zaviti in prepleteni oblanci

BELA NEDELJA

Bela nedelja je prva nedelja po veliki noči. V krščanstvu je znana tudi pod imenom nedelja božjega usmiljenja. Ime izvira iz starokrščanskih časov, ko so novokrščenci ves teden po veliki noči prihajali v cerkev v belih oblačilih. Bela oblačila, znamenje čistosti, so izpričana od 4. stoletja, poseben pomen so dobila v 17. stoletju, ko so jezuiti na nedeljo po veliki noči uvedli skupinsko prvo obhajilo.

Na belo nedeljo verniki ponovijo velikonočni jedilnik. Na jedilniku so tudi beli pirhi.

MAČICE, ZAJCI, JAJCA IN PIŠČANCI, VEJE OLJK, KRUH, VINO

- **MAČICE:**

- mačice, posebej v Angliji in Rusiji, imajo za veliko noč svoj pomen, ljudje se z vejicami mačic dotikajo ramen drugih ljudi in jim s tem želijo srečo.

- **ZAJCI:**

- zajci naj bi spominjali na pomlad in novo življenje. Zajci so tudi bili priljubljene živali boginje Eastre.

- **JAJCA IN PIŠČANCI:**

- so simbol pomladi in velike noči. Naznanjajo novo življenje oziroma rodovitnost.

- **VEJE PALM IN OLJK:**

- predstavljajo simbole miru.

- **KRUH:**

- kos nekvašenega kruha se je v znak spomina na Jezusovo žrtev.

- **VINO:**

- rdeče vino se pije v znak spomina na Jezusovo kri, ki naj bi bila prelita za vse ljudi.

CVETJE: pa je simbol za Jezusovo vstajenje od mrtvih.

ALI SI VEDEL? VSAKO LETO IZDELAJO VEČ KOT 90 MILIJONOV ČOKOLADNIH VELIKONOČNIH ZAJČKOV

Simbolika zajčka ni povsem razjasnjena.

Obstaja zgodba o revni materi, ki je svojim otrokom na vrtu zakopala pirhe in jim razglasila, da jih na vrtu čaka presenečenje. Mali nadebudneži so stekli na vrt in zagledali zajčka, ki se je povsem po naključju znašel tam. Razveselili so se ga in mislili, da je on tisto presenečenje, s katerim jih je mama razveselila. Spet druga teorija je ta, da zajček zaradi velikega števila potomcev predstavlja simbol plodnosti in novega življenja.

Spet druga teorija je ta, da zajček zaradi velikega števila potomcev predstavlja simbol plodnosti in novega življenja.

VELIKONOČNI LJUDSKI OBIČAJI

NEKOČ:

- **VELIKONOČNE BITKE**

Jajčne vojne so bile priljubljen velikonočni šport v srednjem veku. Najbolj slavna se je pripetila leta 975, v Angliji in sicer med chesterskih škofom in cerkvenim zborom. Bitka je izbruhnila med velikonočnim obredjem v cerkvi in je trajala dobro uro, saj so bili vsi prisotni dobro oboroženi z municijo. Sodobniki so zabeležili, da je bilo še tedne zatem slišati lomljenje jajčnih lupin pod podplati.

LJUBLJANSKA ZANIMIVOST:

- **jabolčna kanonada** – dogajala se je v gramozni jami (tam, kjer je danes Navje). Šega naj bi spominjala na čas, ko so bili **Turki premagani**. Ti so se **1584** utaborili v tej jami in ropali po ljubljanski okolici. Zato so jamo imenovali Turška jama. V jami so se zbrali fantiči, ki so predstavljali Turke, obiskovalci pa so jih obmetavali z jabolki, pirhi... otroci pa so se borili za dobrote te kanonade.

Opomba: Med 2. sv. vojno so italijanski fašisti v Gramozni jami streljali talce

DANES:

- **SKRIVANJE** pirhov po vrtu (ali stanovanju)
Otroci iščejo in zbirajo skrite pirhe.
- **VALINČANJE** pirhov – podobno kot balinanje
- **SEKANJE** pirhov - V pirhe, ki so pokonci postavljeni v travo, se mečejo kovanci (da se zasekajo). Danes prirejajo prava tekmovanja v sekanju.

Streljanje z možnarjem (glej sliki levo)

TRADICIJE OB VELIKI NOČI V DRŽAVAH EVROPE IN SVETA

ŠPANIJA

- V veliko španskih mestih praznujejo veliko noč z nočnimi procesijami po mestnih ulicah. Pri tem na ramah nosijo “tronos”, velike plošče s figurami, na katerih so predstavljeni posamezni deli velikonočne zgodbe. Gre za prave umetnine, saj so pogosto okrašeni z zlatom, srebrom in dragocenim blagom, za okras pa jim dodajo tudi goro svežega cvetja. Vsak “trono” nosi okoli 40 ljudi, procesije pa lahko trajajo celo štiri ali pet ur.
- V Murciji je “tronoski pripoveduje zgodbo o zadnji večerji, obložen s pravo hrano. Tako velja tradicija, da se 26 moških, ki so to ploščo nosili, na velikonočno nedeljo zberejo ter skupaj pojejo nošeno hrano.
- Največje in najbolj znane procesije imajo v Seviliji, kjer vsako organizira ena izmed bratovščin “Co-fradías”, ki med seboj tekmujejo, katera bo pripravila največjo in najbolj mogočno.

Največje in najbolj znane procesije imajo v Seviliji, kjer vsako organizira ena izmed bratovščin “Co-fradías”, ki med seboj tekmujejo, katera bo pripravila največjo in najbolj mogočno.

ZDRUŽENO KRALJESTVO

- V tej državi, zlasti na severu Anglije, na Škotskem ter na Isle of Man ter na Irskem, je močna tradicija okraševanja velikonočnih jajc, ki jim ponekod pravijo “pace eggs”, pri čemer “pace” prihaja iz besede pasha.
- Poleg tega se v velikonočnem času v Združenem kraljestvu odvijajo nenavadna “športna tekmovanja”, kot je na primer Tekmovanje v brcanju steklenic (A bottle Kicking Match), kjer skupine tekmujejo v brcanju treh majhnih sodčkov – eden izmed njih je prazen, v dveh pa je tudi nagrada za zmagovalce – pivo.

Druga razširjena nenavadna tekmovanja so v kotaljenju jajc. Pravila se razlikujejo od vasi do vasi. V Prestonu v pokrajini Lancashire, otroci spuščajo trdo kuhana jajca po hribu v parku, zmagovalec pa je tisti, katerega jajce je prvo na dnu in nerazbito. Drugod pogosto zmaga tisti, katerega jajce se je zakotalilo najdlje.

ŠVEDSKA

- Na švedskem, čeprav velja za zelo sekularno državo, veliko noč praznujejo vsi, in čeprav večinoma običaji izvirajo iz religiozne tradicije, se jih tudi nereligiozne družine še vedno držijo.
- Otroci se oblečejo v velikonočne čarovnice – v stara oblačila ter v pisane šale, lica pa si pobarvajo z rdečo barvo. Nato gredo od hiše do hiše ter v soseski ponujajo svoje risbice v zameno za sladkarije. Sladkarije dobijo tudi od družine – in sicer v obliki velikonočnih jajc. Nekateri starši svoje otroke pošljejo celo na “lov” za njimi – otroci morajo slediti anmigom in reševati uganke, da na koncu najdejo sladkarije.

Tradicionalno velikonočno kosilo je sestavljeno iz vloženih slanikov in lososa, za večerjo pa jedo pečeno jagnjetino s krompirjem in šparglji.

ETIOPIJA

- V tej afriški državi se velikonočna vigilija se običajno začne ob osmih zvečer in traja do treh zjutraj. Verniki se običajno udeležijo celotnega obreda, pogosto so oblečeni v “Yabesha Libs”, bela slavnostna oblačila, v rokah pa držijo “twaf”, sveče iz voska in bombaža.
- Po koncu obreda se ljudje vrnejo domov in z zajtrkom praznujejo konec posta. Tradicionalni zajtrk je “dabo”, kiselkast kruh, ki ga mora po tradicij razrezati duhovnik ali glavni moški v družini.

Glavni obrok na velikonočni dan Etiopijci jedo popoldne, in sicer palačinko iz kiselkastega testa, imenovano “injera”, ki jo jedo z ovčjo obaro “beg wot”.

VIRI:

- **Različno internetno gradivo (besedilo in slike)**
- **Povezave:**
- **Vse o jajcih, pirhih in običajih**
- **<http://wikipwdia.org/wiki>**
- **Velika noč**
- **Ljudski običaji in prazniki**
- **Zakaj praznujemo Veliko noč?**
- **Kaj simbolizirajo velikonočni simboli?**

**NASVIDENJE, VELIKONOČNI ZAJČKI IN PIŠČANČKI!
VIDIMO SE PRIHODNJE LETO, UPAM, DA VSI ŽIVI IN ZDRAVI.**

Pozitivne misli